

Abstracts HisKIS 2018

Middelalderdiplomer – og deres rumlige aspekter i en digital kontekst

Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen, Københavns Universitet

Selvom brande, krige og tidens tand har gjort store indhug i mængden af diplomer ('officielle breve') bevaret fra Danmarks middelalder, har vi gennem originaler, afskrifter og registre stadig kendskab til titusindevis af danske middelalderdiplomer. Om end stadig relativt få, så foreligger gradvist flere af disse nu også i digital form. Praktisk talt alle diplomer indeholder pr. definition rumlige oplysninger, dels gennem det sted, hvor de er blevet udstedt, dels gennem deres efterfølgende arkivhistorie. Dertil rummer de fleste diplomer ligeledes konkrete omtaler af geografiske lokaliteter. I min præsentation vil jeg præsentere forskellige slags rumlige aspekter ved middelalderens diplomer, samt, med udgangspunkt i egne igangværende projekter, give eksempler på hvordan disse kan udforskes nærmere i en digital kontekst.

Digital folketællinger: følge folk over tid og sted på nationalt plan

Barbara Revuelta-Eugercios, Rigsarkivet

Oplysningerne fra de mere end 20 millioner poster fra de transskriberede folketællinger er meget enkle: Folketællingerne viser kun et øjebliksbillede af hvert enkelt individs liv: Hvem hun er, hvor hun blev født, hendes stilling i husstand og hvor hun bor. Men folketællingerne er landsdækkende. Kombineret med geografiske tools kan de afsløre kompleksiteten af geografiske, samfundsmæssige og kulturelle forskelle. Kombineret med nye metoder inden for computervidenskab, kan dette øjebliksbillede knyttes til livsforløb. Dette oplæg vil præsentere hvordan disse to udviklinger snart vil give os mulighed for at følge folk gennem tid og sted og åbne nye veje for historisk forskning, men også skabe nye udfordringer for både forskning og kulturarvsinstitutioner.

Kortlægning af Den Spanske Syges sociale og spatiale geografi, Aarhus 1918 – 1920. Et open call Citizen Science projekt.

Søren Poder, Aarhus Stadsarkiv

Næppe var kanonerne på vestfronten bragt til tavshed, før Verden igen blev ramt af en dødelige katastrofe – bedre kendt som Den Spanske Syge. At kalde Den Spanske Syge for en humanitærkatastrofe er en underdrivelse. Det præcise antal ofre for influenzaen kendes ikke, men, afhængig af den anvendte beregningsmetode, er det sandsynligt, at cirka halvdelen Jordens befolkning, der i 1918 talte cirka to milliarder, blev smittet hvoraf mellem 50 og 100 millioner døde. Til sammenligning kostede Første Verdenskrig "blot" alt 16 millioner soldater livet og 37 millioner når de civile tab medregnes. I Danmark er tallene mellem 40 og 50 procent smittede og tolv- og atten tusind døde ud af en befolkning på cirka tre millioner. Dog, som i resten af Verden, med betydelige regionale og lokale variationer.

Årsagen til 1918-pandemien var en usædvanlig smitsom fugleinfluenza (H1N1), der sandsynligvis startede i det sydvestlige USA i marts 1918, hvorefter den via de massive troppetransporter til fronten i Nordfrankrig spredtes sig til Europa og resten af Verden. Demografiske og geografiske studier viser imidlertid, at intensiteten såvel som konsekvenserne af Den Spanske Syge var præget af betragtelige lokale og regionale variationer. Årsagerne hertil er ukendte. Det synes dog oplagt at de individuelle regioners demografiske, sociale, kommercielle og politiske forudsætninger sandsynligvis har været afgørende for pandemiens forløb. Og dermed også for pandemiens geografiske diffusion ned gennem det urbane netværk.

På den baggrund er formålet med dette projekt at forsøge at bidrage med viden og metoder til en nærmere forståelse af, hvordan influenzaepidemier spreder sig i et moderne samfund givet den historiske kontekst og udvikling. Dette vil blive gennemført ved at kortlægge samspillet mellem de sociale, økonomiske og geografiske forudsætninger for Den Spanske Syges sociale og spatiale rute gennem Aarhus by og amt i perioden 1918 til 1920. Særlig interesse har de enkelte individers sociale relationer, netværk og derfra byens samlede netværk, idet influenzaer er såkaldte sociale sygdomme, hvis udbredelse forudsætter en given frekvens af kontakt mellem individer.

Metodisk vil en række historiske registrere (f.eks. folketællinger, vejvisere, patientjournaler, dødsattester, medicinalindberetninger m.fl.) blive digitaliseret og linked baseret på person- og stedsangivelser. Men da størstedelen af de nævnte arkivalier endnu ikke er digitalt tilgængelige, er det afgørende for projektet, at disse hurtigst muligt digitaliseres. Dette vil blive gennemført via crowdsourcing, hvilket vil en arbejdsproces hvor frivillige via en hjemme side indtaster de scannede dokumenter. Hertil er der udviklet en digital platform. For at skalere indtastningen er der til den umiddelbart traditionelle crowdsourcingsplatform tilføjet et tekstgenkendelsesmodul (ML) for på den måde at maksimere værdien af den enkelte indtastning. Vi har defineret denne metode som crowdsourcing 2.0. Og da dette er en væsentlig del af det samlede projekt, vil oplægget derfor også indeholde en introduktion til selve platformen og metoderne bag. Herunder samarbejdet mellem crowd og maskine.

Spatial Humanities og digitale repositorier - erfaringer fra [HUMlab]

Lars Kjær, Det kgl. Bibliotek.

[HUMlab] har eksisteret i to år og ved flere lejligheder har teamet bag labbet organiseret aktiviteter omkring GIS software. Oplægget handler om, hvad der har virket, hvad der ikke har virket, og hvad som måske kunne bidrage til, at nye grupper af humanister vil begynde at interesse sig for spatial humanities.

Geografiske perspektiver på de digitaliserede danske aviser

Mogens Kjeldsen, Det Kgl. Bibliotek

De digitaliserede danske avissider er uløseligt knyttet til de byer og steder, hvor de er blevet udgivet. Det Kgl. Bibliotek har taget spæde skridt for at anskueliggøre potentialet i den geografiske kobling ved at koble søgning på tværs af 35 mio. avissider med danske byer, men mulighederne kan udforskes meget mere.

